

АГЕНЦИЈА ЗА БАНКАРСТВО РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ УВОЂЕЊА И ОДРЕЂИВАЊА ЗАШТИТНОГ СЛОЈА КАПИТАЛА ЗА СИСТЕМСКИ РИЗИК

Бања Лука, децембар 2023. године

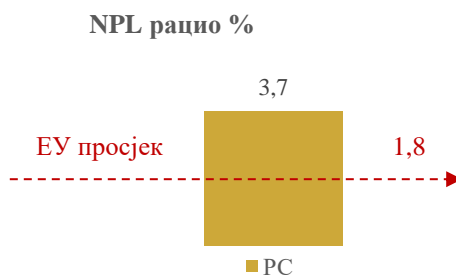
Увод

Системски ризик је ризик од поремећаја у финансијском сектору који би могао имати озбиљне негативне последице за финансијски сектор и привреду у цјелини. Овај ризик има двије димензије. Прву димензију чини структурни ризик, односно ризик повезаности, који произлази из међусобне повезаности финансијских институција (тзв. међусекторска димензија ризика), а другу димензију чини временска компонента, тј. ризик који варира кроз вријеме и зависи од фазе финансијског циклуса (тзв. циклична димензија ризика). Од велике важности је одржавати јаку капитализованост и отпорност банкарског сектора, како би банке у случају материјализације системских ризика, могле поднијети евентуалне губитке.

Усвајањем Одлуке о израчунавању капитала банака, ради увођења регулаторног стандарда Базел III, у домаћи регулаторни оквир транспонована је Директива о капиталним захтевима за кредитне институције V (CRD V) те Уредба о капиталним захтјевима II (CRR II), којим се између осталог уређују заштитни слојеви капитала. Предности увођења заштитних слојева капитала огледају се у томе што се њима повећава отпорност банака на губитке и утиче на ограничавање прекомјерних и потцијењених изложености. Један од заштитних слојева капитала јесте заштитни слој капитала за структурни системски ризик. Поменути заштитни слој је макропруденцијални инструмент, који представља додатни слој редовног основног капитала, а који банка одржава с циљем спречавања и ублажавања дугорочних, нецикличних системских ризика.

Одлуком о заштитном слоју капитала за системски ризик (у даљем тексту: Одлука), која је донесена на основу члана 37. став 9. тачка 3. Закона о банкама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 04/17, 19/18 и 54/19), члана 5. став 1. тачка б, члана 20. став 2. тачка б. и члана 37. Закона о Агенцији за банкарство Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 59/13 и 04/17), те члана 6. став 1. тачка б. и члана 19. тачка б. Статута Агенције за банкарство Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 63/17), прописују се захтјеви за одржавање заштитног слоја капитала за структурни системски ризик ради очувања и јачања стабилности финансијског система.

Узимајући у обзир да макроекономски поремећаји могу резултирати порастом и материјализацијом кредитног ризика, који је доминантан ризик у банкарском сектору Републике Српске, резултати извршених анализа сугеришу да је стопа некавалитетних кредита и даље на значајном нивоу у поређењу са ЕУ просјеком, те да представља један од кључних структурних системских ризика по стабилност банкарског сектора Републике Српске.

Графички приказ стопе NPL-а на датум 30.06.2023. године.

Спрјечавање и ублажавање нецикличних и дугорочних системских ризика један је од циљева примјене заштитног слоја капитала за структурни системски ризик. С обзиром на ниво учешћа и ризик од даљег раста некавалитетне активе, чије посљедице могу имати утицај на цијелокупан банкарски систем Републике Српске, Агенција уводи захтјев за издвајање додатних капиталних захтјева од стране банака ради ублажавања могуће даље материјализације ризика.

Агенција ће преиспитати обавезу одржавања заштитног слоја капитала за системски ризик најмање сваке двије године, уз истовремено поштовање принципа да се заштитни слој за системски ризик не смије употребљавати за рјешавање ризика обухваћених контрацикличним заштитним слојем и заштитним слојем за системски важну банку, те да заштитни слој за системски ризик не смије довести до несразмјерних неповољних утицаја на цијели или на дијелове финансијског система стварањем препрека функционисању унутрашњег тржишта.

I Стопа заштитног слоја капитала за системски ризик

1. Показатељи за утврђивање стопе заштитног слоја капитала за системски ризик

Стопа заштитног слоја капитала за системски ризик утврђује се на основу годишњег просјека показатеља, утврђеног на датум пресека, тј. утврђује се на посљедњи дан календарске године (31.12.) узимајући у обзир просјек четири квартала, док ће иста бити примјењива од 30.06.

Одређена су два показатеља на основу којих ће се утврђивати стопа заштитног слоја капитала за системски ризик, а то су: показатељ кредитних изложености у статусу неизмирења обавеза (енгл. *Non-Performing Loans*), односно NPL показатељ (% утврђеног NPL-а за све кредитне изложености банке на кварталном нивоу) и показатељ покривености NPL-а са евидентираним очекиваним кредитним губицима (ECL) на кварталном нивоу, за појединачну банку.

Показатељ некавалитетних кредита (NPL) = $\frac{\text{вриједност некавалитетних кредита}}{\text{укупна вриједност кредита - (брuto)}}$

Показатељ покривености NPL-а ECL-ом = $\frac{\text{ECL за некавалитетне кредите}}{\text{укупна вриједност некавалитетних кредита - (брuto)}}$

* некавалитетни кредити = кредитне изложености у статусу неизмирења обавеза

* вриједност некавалитетних кредита = вриједност некавалитетних кредита без рачуноводственог отписа

** подаци према извјештајним обрасцима - FISKK (секторска структура кредита по нивоима кредитног ризика)

Утврђивање стопа показатеља NPL-а и покривености NPL-а са евидентираним очекиваним кредитним губицима (ECL) исказују се након извршених рачуноводствених отписа, тј. у вриједност некавалитетних кредита не укључују се износи извршених рачуноводствених отписа.

2. Утврђивање стопе заштитног слоја капитала за системски ризик

Стопа заштитног слоја капитала за системски ризик је постављена кроз заштитни слој од 0%, 1% или 2% (природни бројеви са садржаоцем 0,5 процентних поена) у зависности од комбинације стопа показатеља за појединачну банку. Да би банка знала који заштитни слој је дужна примјењивати потребно је да израчуна годишњи просјек кварталних показатеља некавалитетних кредита (NPL) и показатеља покривености NPL-а са ECL-ом за некавалитетне кредите.

Надаље, након утврђених годишњих просјека поменутих показатеља банка утврђује стопу заштитног слоја капитала за системски ризик како слиједи:

NPL	Покривеност NPL-а са ECL-ом	Заштитни слој (%)
< 5%	> 65%	0%
< 5%	< 65%	1%
> 5%	> 65%	1%
> 5%	< 65%	2%

II Банке које су дужне да одржавају заштитни слој капитала за системски ризик

Све банке са сједиштем у РС, којима је Агенција издала дозволу за рад, а чије је учешће некавалитетних кредита у укупним бруто кредитима веће од 5% или чија је стопа покривености некавалитетних кредита са евидентираним очекиваним кредитним губицима мања од 65% или које испуњавају оба ова услова на датум пресека који ће утврдити Агенција, дужне су одржавати заштитни слој капитала за структурни системски ризик до сљедећег датума пресека.

III Изложености на које се стопа заштитног слоја капитала за системски ризик примјењује

За потребе утврђивања заштитног слоја капитала за системски ризик банка ће као изложености на које се стопа заштитног слоја капитала примјењује користити све домаће изложености и све изложености у државама чланицама ЕУ и трећим земљама.

Из овог произилази да банке (приликом тренутно примјењивог израчуна) неће посебно рачунати заштитни слој за системски ризик по секторима као подскуповима.

IV Израчунавање заштитног слоја за системски ризик

Чланом 4. став 5. Одлуке дефинише се израчунавање заштитног слоја капитала за системски ризик по датој формули која садржи два дијела.

Први дио односи се на случај када се стопа заштитног слоја капитала примјењује на укупан износ изложености ризику банке ($B_{SR}=r_T * E_T$), док се други дио односи на случај када се стопа заштитног слоја капитала примјењује на подскуп/подскупове изложености банке ($\sum_i r_i * E_i$), што у овој примјени израчуна и утврђивања заштитног слоја капитала неће бити примијењено, а што је наведено у поглављу III овог Образложења.

Банка израчунава заштитни слој капитала за системски ризик како слиједи:

$$B_{SR}=r_T * E_T$$

гдје је:

B_{SR} = заштитни слој капитала за системски ризик,

r_T = стопа заштитног слоја капитала примјењива на укупан износ изложености ризику банке,

E_T = укупан износ изложености ризику банке

V Датум до којег су банке дужне да примијене заштитни слој капитала за системски ризик

Датум до којег су банке најкасније дужне да примијене заштитни слој капитала за системски ризик је 30.06.2024. године, а као датум пресека за потребе израчуна годишњег просјека показатеља NPL-а и показатеља покривености NPL-а са ECL-ом за некавалитетне кредите, користиће се посљедњи дан претходне календарске године (за прву примјену 31.12.2023.).

Утврђивање просјечног показатеља NPL-а и просјечног показатеља покривености NPL-а са ECL-ом за некавалитетне кредите се врши годишње, те се наведени подаци користе као показатељи за утврђивање обавезе одржавања заштитног слоја капитала за системски ризик до слједећег датума пресека (годишњи пресеци).

Поновно утврђивање обавезе одржавања заштитног слоја капитала за системски ризик, утврдиће се на посљедњи дан календарске године, а примјењивати од 30.06. наредне године.

Агенција ће преиспитати прагове за утврђивање заштитног слоја капитала за структурни системски ризик најмање годишње, те вршити надзор над израчуном и пратити одржавање датог слоја.